

RODOLJUB.

Glasiló „Slovenskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 1. in 3. soboto vsakega meseca (ali če je na ta dan praznik, dan poprej) ter stane 70 kr. na leto. — Članom „Slovenskega društva“ pošilja se list brezplačno. — Za oznanila plačuje se od dvostopne petit-vrste 8 kr., če se enkrat tiska; 12 kr. če se dvakrat, in 15 kr. če se trikrat tiska. — Večkratno tiskanje po dogovoru. — Naročnina in inserati blagovoliijo naj se pošiljati „Narodni Tiskarni“ v Ljubljani, vsi spisi in dopisi pa uredništvu „Rodoljuba“. — Pisma izvolijo naj se frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

2. štev.

V Ljubljani, dne 18. januarja 1896.

VI. leto.

Odobrenje volitev v deželnem zboru kranjskem.

Druga seja deželnega zbora kranjskega je bila jako burna in pa tudi znamenita. Na dnevnem je bila verifikacija ali odobrenje volitev. Narodni poslanci so z rezkimi besedami obsojali divjo agitacijo duhovščine in katoliške stranke sploh. Da so pri tem zadele marsikatero ostre besede tudi škofa ljubljanskega, je popolnoma naravno, ker se je sam postavil na čelo agitacije. Pri dogodkih pri letošnjih volitvah se je pokazalo, da je pravi vodja naše katoliške stranke knezoškof Jakob Missia sam. Zato je pa tudi on sam odgovoren za postopanje te stranke. Ta stranka nima nobenega lastnega prepričanja in ga tudi imeti ne sme, kajti mora vedno poslušati le svojega mojstra. Narodna sme biti toliko, kolikor jej škof Jakob Missia blagovoli dovoliti.

Ko je poročevalec poslanec Murnik priporočal, naj se vse volitve potrdijo, oglasil se je za besedo poslanec Kersnik in rekel, da zaradi tega, da se v spomin in korist zanamcev nekatere stvari pribijejo, ne more molčati. Slovenski narod še ni videl takega volilnega boja. Začel se je boj tisti čas, ko je zasel stolico sedanji škof. Boj se je začel na škodo deželi, komu na korist, se še ne vé. Koliko koristnih zakonov se je sklenilo v

dobi jedinosti! Danes je stvar drugače. Loči nas širok prepad. Bojim se, da se ne dá premostiti. Kdo ga je razširil? Glavni uzrok je brezmejna, strastna agitacija z nasprotne strani. Sveto vam ni bilo nič. Najsvetejše ste vlekli v blato cestne agitacije. Trdite, da vera peša, žugate z večnimi kaznimi, kakor je odrekanje zakramentov, žugate s časnimi kaznimi. Odrekanje zakramentov ne pomaga ojačiti vere. Društveno življenje, prijateljstvo je trpelo, trpel naš kulturni in narodni razvoj, pa tudi v gospodarskem oziru ne bo koristilo. Nasprotje se je pokazalo že v prvi seji, ko je deželni glavar s sladkimi besedami vabil veleposestnike. Dobro se je videlo, zakaj je povdarjal enakost koristi mej veleposestniki in kmetovalci. Pri nas gre boj za kulturni razvoj, pri vas za „Rimskega Katolika“; pri nas za slovenskega trpina, pri vas za gospodstvo, pri nas za narod.

Poslanec Klun je trdil, da je narodna stranka bolj nepravilno postopala pri volitvah, kot katoliška. Ko so narodni poslanci zahtevali, da naj navede slučaje, ni vedel nobenega povedati. Potem je nekaj razkladal, da kdor se ne pokori škofu, ni katoličan. (Klun je menda pozabil svojo preteklost. Op. ured.) Če so pristaši narodne

LISTEK.

Vsaka reč gre do tretjega rada.

Povest. Spisal Lev Štorman.

II.

(Dalje.)

Pri kapeli sv. P . . . a, ko je bil prvi evangelij, ko je množica prosila blagoslova z nebes „na žitno polje in vinske gorice“, klečal je tudi Leon. Verno je bil zamaknjen v obred. Ko se je opravilo dovršilo, obrne se, da gre naprej, kar . . . . . med tem bliskoma nepričakovano naglo zadene našega fanta iz oči v oči odkrit pogled pevke — županove Zefke.

„En lep pogled srcé odpré,“

citira Simon Gregorčič. In tako je tudi tukaj bilo!

Oba, Leon in Zefka, občutila sta, da se je v tem hipu med njima zgodilo nekaj čeznaravnega. Užgala se ljubezen, katera se tolikokrat povzdiguje in pretirava. Mesto da bi tudi jaz svoje mnenje prodajal o stvari, naj sledi nadaljevanje povesti za vzgled.

Čas je tekel po navadi dalje. Leon je šival in pomagal zemljišče obdelovati materi, ki je že pešala, in kakor se je kazalo, da prej ali slej prepusti gospodinjstvo mlajšim rokam. In sin, na te razloge oprt, mislil je na prihodnjost, ko so se mu „odprle oči spoznanja“. Z županovo Zefko je sklenil, ker je bil izobražen v romantiki, govoriti na samem, ji obljubiti večno ljubezen in, če je volja Božja, nekđaj zagotoviti resen zakon.

Vendar je preteklo od omenjenega praznika (1. rožnika) do vianotoka, da je dobil nekoliko zaželene prilike, ko je šel po dolžnosti kot nadomestni rezervist od kon-

stranke katoliški, zakaj niso prišli na katoliški shod. Zatrjeval je, da vir nesloge ni škof, in trdil, da noben škof še ni toliko storil za slovenščino, kakor dr. Missia. Naposled je še pravil, da je škof drugače govoril pri ministru Schönbornu, kakor so pa listi poročali. Videlo se je pri tem poslancu, da sam prav ne verjame, kar govori.

Poslanec Hribar pravi, da je poslanec Klun rekel, če se smatramo za katolike, naj bi se bili udeležili katoliškega shoda. Mi nismo imeli potrebe javno izpričati svojega katoličanstva, ker je bolji katoličan, kdor sam doma vrši svoje verske dolžnosti, kakor tisti, kdor se javno na prsa trka. Na katoliškem shodu je neki duhovnik vstal in branil Ciril-Methodovo družbo pred napadi. Kakor tistemu duhovniku še dandanes niste odpustili, tako bi tudi nam ne, ko bi bili prišli in bi jo bili branili. Klun je izrekel gorostasno načelo, da je škof voditelj tudi v političnih rečeh, postavljen od sv. Duha, in kdor se mu ne pokorava, greši zoper vero. Če je škof postavljen od sv. Duha — kako, da je škof Flapp prepovedal agitacijo, Missia jo ukazal, Schönborn pa dovolil voliti Mladočehe? Katerega teh škofov je navdajal sveti Duh? Deželni glavar, ki je v prvi seji govoril o miru, naj bi bil svojo veljavo v katoliškem političnem društvu porabil in to pred nekaj meseci pred volitvami. Tam naj bi bil priporočal mir. Šele zdaj, ko so klerikalci v mestih podlegli, ste prišli na misel, da bi bilo dobro v miru delovati. Želim, da bi se udomačilo večje mejsebojno spoštovanje mej nami, kakor je sedaj. Strastne volilne priprave in strastni govori so razburili mnenja. Žitnik in dva gospoda so se potegovali za službice. Ti ljudje so hujskali ljudstvo zoper nas in glavno orožje je bila bolnica, potem pa gledišče. Z nami ste glasovali za bolnico in potem ste s tem agitirali zoper nas. To je tako grda, brezvestna agitacija, kakeršne nismo še doživeli v naši deželi. O gledališču je kmetu lahko govoriti. Govoriti, da je stalo čez 200.000 gld. in da je vsa to plačal kmet, to je najostudnejša nesramnost. Žitnik je nekje trdil, da je veljalo gledališče pol milijona in vzkliknil: To si ti plačal kmet s tvojimi žulji. Ne pové se pa kmetom, za kaj se imajo meščanom zahvaliti, kako velikanske dobrote so

mestjani že storiли kmetu. Narodna stranka je poskusila narod poučiti in sklicala shod v Starem trgu. Tacega nastopa klerikalcev, škandaloznega, surovega nastopa še ni bilo. Vaši agitatorji so hujskali ljudstvo in ko sem jaz hotel povedati, kaj se je delalo v dež. zboru, odgovorilo se je: Nečemo poslušati, mi smo za vero. Torej se je ljudem reklo, da smo mi zoper vero. Po shodu me je neka ženska pozdravila s „Hvaljen bodi Jezus Kristus“; ko sem odgovoril: „Na večno Amen!“ je ženica vsa začudena vzkliknila: „Oho!“ Na cesti pri Grahovem so nam ljudje grozili, v neki drugi voz pa so metali kamenje. To je sad misijonskega delovanja. Kdor je mislil, da ima izpostavljenje sv. Rešnjega Telesa kak višji pomen, zdaj tega več ne misli. Še nikdar se ni sv. Rešnje Telo na tako podel način zlorabilo, ko sedaj, in to na škofov ukaz. Agitatorjev imate dovolj, ki bi radi boljše fare imeli. Ti so porabili vsako sredstvo. Neki duhovnik na Notranjskem je rekel: Možje, tistega otrok, ki bo volil liberalca, ne dobi pri spovedi odveze. Zato imamo priče. Če bo zahtevala poklicana oblast, jej povem imena. Deželni predsednik naj me pokliče in vse mu dokažem. Neki kaplan na Dolenjskem je rekel: Ko bo prišla zadnja ura, boste potrebovali nas, ne škrijcev. — Ko bi prišel Gospod še jedenkrat na svet, bi vzel bič in Vas vse segnal iz tempelja. Taka agitacija je nevarna tudi s socialne strani. Socijalisti begajo ljudi, a njih agitacija ni tako nevarna, kakor vaša. Govorilo se je o škofu. Kdor ne spoštuje svoje materne govorice in pri oddajanji služb se ne ozira na svoje rojake, tisti je slab rodoljub. Ali dela škof tako? Ali dela? Ne! On ima same nemške služabnike. Afera z ministrom Schönbornom ni pojasnjena. Faktične besede ministrovo so določno znane. Kdo ne govori resnice: Ali škof ali Schönborn? Dokler ni bilo Missie, niso škofje tako postopali. Missia je naslednik škofa Hrena, ki je dal sežgati slovenske knjige. Kar ne izhaja v „Katoliški Tiskarni“ se vse prepoveduje. Govornik konča s Schillerjevimi besedami: Za ukanjem pride jokanje!

Poslanec Žitnik opravičuje svojo stranko in škofa zaradi tistega govora pri grofu Schönbornu, pa ne po-

trolnega (priglednega) zbora. Deklica je na prvoletnem hmeljišču obirala vmes nasajeni fižol, ko jo mimogredoči Leon iznenadi z besedo: „Ali pri vas šele sedaj hmelj obirate?“

„Kaj pa,“ odvrne Zefka in hitro popravi zavratni robec, da ji je pravilnejše ležal po prsih.

„Po čem ti pa plačujejo ali od škafa ali od števila?“ nagajivo poizveduje fant.

„Zmenili se še nismo nič,“ odvrne ona in pomenljivo vpré ljubeznivi očesi v njega. In zopet se je „lovilo oko z očesom“.

„Ali uganeš, Zefka, kje sem sedaj-le bil?“ prevrže mladenič besedo.

„Kje?“

„Pri vas. Zglasiti sem se mogel zavoljo vojaščine,

pa očeta ni doma, gotovo so šli po opravkih kam zaradi ondanšnjega tepeža.“

„Kako so res nekateri ljudje neusmiljeni; jaz pa še otroka ne morem udariti.“

„Je-li, kadar bodeš svoje imela, bodeš pa tiste tepla, ko ti bodo kljubovali, in bodeš jezna.“

„Otrok ne bom nikoli imela; — in jezna tudi ne znam biti.“

„Bog vé, kaj ti je še vse namenjeno. — In kako bi te le razjezil; ko bi sneg bil, bi te kar kepat začel.“

„S tistim me že nič ne ujeziš.“

Pomenek bi se bil še dalje pletel, ko bi se zmernemu Leonu primerno zdelo tukaj sredi polja sebe in deklico pri nujnem jesenskem delu motiti. Za najvažnejšo besedo ima le samotno zakotje v nekaljenem miru naj-

sebeno srečno. Jedino pomenljivo v njegovem govoru je, da je Žitnik sam priznal, da ni narodna stranka kriva, če je gledališče preveč stalo, temveč deželni odbor, to je tisti deželni odbor, v katerem so imeli odločilno besedo moške naše katoliške stranke. S tem je nehote dal Žitnik brco svoji stranki, ki je vendar priporočala pri deželno-zborskih volitvah Detelo in dr. Papeža, ki sedita v tem deželnem odboru, ki po Žitnikovem mnenju nepravilno ravna z deželnim denarjem.

Poslanec Kalan je povedal, da je neki nemški gospod rekel, da je debata netaktna, škandalozna in sramota za Slovence, da se take čenče spravljajo na dan. Potem je očital dr. Tavčarju, da je rekel, da bode hujši, kakor Bog. Namignil je, da bode katoliška stranka glasovala proti gledališču.

Ko je govoril posl. Ažman, ki pa ni nič posebnega povedal, se oglasi za besedo dr. Tavčar in pravi: Ne bil bi se oglasil, da me ni pozval moj stari prijatelj Andrej Kalan. Natolcevanje njegovo, nesramno zavijanje, da sem jaz rekel, da bom hujši, ko Bog, me je izzvalo. Razgovarjalo se je o agitacijah. Klunu in Žitniku bi ne bil odgovarjal. Klun je dobra duša. Spominjam se, da sva na Dunaji govorila in je on rekel: Kaplani so mi čez glavo zrasli, jaz sem se naveličal boja. Žitnik je protestiral, da je klerikalec in rekel, da je liberalec. On menda sam ne vé, kaj je. Debata je dala povod tistim novim močem, ki so prišle v zbor, da bi se bili oglasili. Govorili so le štirje duhovniki, a pričakovali smo, da čujemo nekdanje somišljenike Pfeiferja, Jelovška, Koščaka. Neduhovniki so molčali in s tem priznali, da je pravica na naši strani. Klun je vzel v roko trombo in zatrobil slavo škofu in se drznil reči, da še ni bilo škofa, ki bi bil toliko storil za slovenščino, ko Missia. Ne omenim Pogačarja, katerega niste ljubili, a pozabili ste Wolfa in Slomšeka. S tako agitacijo, s kakoršno se je razburila dežela, se ni nikomur koristilo. Škof naj dela za mir in krščansko ljubezen. Škof je šel v boj in razdražil duhove. Sv. Rešnje Telo je doslej stalo vzvišeno in mislimo, da ga ni bilo treba v volitve mešati. Če se bo pri takih prilikah sv. Rešnje Telo izpostavljalo, bodo nastale posledice,

plodovitejša tla. Zategadelj jo je tudi še danes prihranil. Konča tedaj pogovor: „Mudi se mi in moram iti, ker vem, da me mati že težko čaka. Ti pa ne bodi nič preveč pridna.“

A ona, kakor nalašč za odrezilo, je zapela za odhajajočim z vznesenim grlom:

„Sem slovenska deklica,
Zefka mi je ime,
Sem obraza bistrega,
Hrabro 'mam srce.
Ljubi moj je čvrst rojak,
Lep slovenski je junak,
Ljubi moj je Slave sin,
Kreпки sin planin.“

III.

Nagnjenje do jeden družega je po tem vidoma rastlo, četudi sta se zatajevala; neki notranji nevidni električni

dice, o katerih sem govoril v Metliki. Agitacija se je zanesla v cerkev. Še nikdar ni pri nas noben škof izpostavil sv. Rešnjega Telesa. Ta ima velikansk pomen za tistega, ki vanj veruje. Tam, kjer ste zmagali, je sveto Rešnje Telo pomagalo, v dolenskih mestih je bilo tudi izpostavljeno in ni nič pomagalo. Ljudstvo si bo mislilo, da ali sv. Rešnje Telo ni imelo moči ali pa je bilo popolnoma zadovoljno z mojo izvolitvijo. Gospodje trdé to, dokazov pa nimajo. Duhovniki so grozili, da ne bodo prišli z obhajilom v smrtni uri. Nečak kanonika Kluna, kaplan Kromer v Poljanah, je bil tisti. In tudi poslanec Kajdiž je jednako agitiral: „Zdaj me ne poznaš, na smrtno uro me boš pa klical“. Klunov nečak je nezrel kaplan in je naravnost, vi ste pa skušen mož, in ste isto misel prikrito povedali. Pri vsaki priliki se naglaša, kakor bi kmetski in meščanski stan živela v nasprotju in to je tudi storil glavar v svojem govoru. Kdor to vedno naglaša, postopa slabo. Kalan je rekel: gledališče naj plačajo tisti, ki je obiskujejo. Če bomo pri vsaki cesti tako vprašali, nas čakajo hudi boji. Ko so anglikanski prelati se borili za prevlado, je njih vojskovodja ujel 20letno deklico in jo utopil, ker ni hotela priseči na anglikansko prelaturu. Kjer je bila deklica utopljena, je postavljen spomenik, na katerem je zapisano: Tu je utopljena deklica, ker ni hotela verjeti v prelaturu, pa je umrla na čast Jezusa Kristusa. Tudi jaz ne prisežem na škofovo politiko, ne prisežem na prelaturu, a da se to nasprotstvo pribije, zategadelj je bilo umestno, da se je sprožila današnja debata.

Ko je še nekaj gospod deželni glavar opravičeval svoje postopanje, se je debata zaključila. Na to se je k dejanskemu popravku oglasil nemški poslanec dr. Schaffer in zavrnil: Kar je Kalan rekel, je neresnično. Danes ni noben nemški poslanec ž njim govoril. Vprašal sem ga, koga je imel v mislih in na moje veliko začudenje je povedal, da sem jaz tisti. Kalan je prisluškal, ko sem govoril s Povšetom. Jaz sem Povšetu rekel, da sem največ tega, kar se navaja, že bral v „Narodu“ in „Slovcu“. To je g. Kalan zavrnil.

Katoliški stranki ta debata gotovo ni bila po volji

tok ju je družil. In že so to drugi šepetali: „Burjekov Leon in županova Zefka sta si!“ Vendar onadva si pa tega še nista povedala. Kadar je skušal Leon dostojno in pravilno priti do hrepenečega cilja, mu je vselej, kakor si že bodi, izpodletelo, tihotapiti mu pa ni dopuščal njegov prirojeni ponos.

Prišli so sveti božični prazniki. „Božično drevesce“ obrodilo je temu in onemu delež prikupljivega darú v cerkvi ali doma. Hiša Božja okrasila se je s smrečicami polnih voščeno-zlatih in živo-rudečih jabolk in drugim lepotičjem. Le županova Zefka je, kakor bi se kujati začela, že ob novem letu iz kora izostala. In kaj je bilo temu vzrok?

(Dalje prihodnjič.)

in radi verjamemo, da bi bilo gosp. Kalanu ljubše, da bi se ne bile „take čenče spravljale na dan“. V resnici je bilo potrebno, da so narodni poslanci spregevorili resno besedo in stvar pokazali v pravi luči. To je bilo že zaradi tega potrebno, ker nekateri mislijo, da je prepira narodna stranka kriva, da bi sicer lahko v miru živeli. Kdor je to debato poslušal, se je prepričal, da z našo katoliško stranko ni nobena sprava mogoča. Ž njo tudi ni mogoče pogajanje, ker ni samostojna. Vso nje politiko

vodi škof Missia, kateri pa nima poguma, da bi sam prišel v deželni zbor in povedal svoje mnenje, ali smatra narodne zastopnike za preveč inferiorne ljudi, da bi se ponižal mej nje. Vsekako bi bil položaj lažji, da bi škof sam stopil iz svojega zakotja na dan in bi torej lahko ž njim naravnost govorili. Morda bi tudi on o marsičem dobil drugačne nazore, ko bi stvari sam videl in ne bil le navezan na poročila nekaterih klečeplazov.

Volitve so se nato potrdile.

Deželni zbor kranjski.

Narodni poslanci so v drugi seji stavili nastopni predlog: Visoki deželni odbor skleni:

Osrednja vlada se pozivlja, da pravočasno odpove carinsko pogodbo z Ogersko, in da pri pogajanju gledé obnovitve nagodbe z isto državo odločno zastopa stališče, da je ti državni polovici pridobiti mnogo ugodnejšo prispevalno svoto, nego je bila dosejanja.

Ta predlog je jako važen, če se pomisli, da sedaj Ogrri doprinašajo za skupni državni dolg le 30%, naša državna polovica pa 70%. Ako se to razmerje ne spremeni, mora naša državna polovica popolnoma opešati. Carinska pogodba z Ogersko je za nas tudi jako neugodna. Pri carinskih dohodkih so po sedanji pogodbi Ogrri ravno v taki meri udeleženi, kakor naša državna polovica, četudi ne nosijo toliko državnih bremen. Poleg tega pa Madjari to silno izkoriščajo, da ni mej obema državnima polovicama carinske meje. Na Ogerskem se snujejo nove tovarne in država, ki je manj obdačena, jim lahko odpušča ves davek, ali jih pa še denarno podpira. Posledica temu je, da avstrijski izdelki z ogerskimi tekmovati ne morejo. Na ta način se je uničilo baš na Kranjskem mlinarstvo, ker ogersko moko ceneje dovažajo, nego bi jo naši mlini mogli dajati. S tem predlogom je narodna stranka pokazala, da ji je res za blagor prebivalcev.

Nadalje je narodna stranka stavila v tej seji še dva važna predloga.

Da se kmetovalcem omogoči zagotoviti si proti vsem slučajnostim koristi, ki izvirajo iz umne živinoreje, ustanovi se deželna živinska zavarovalnica.

Visoki deželni zbor skleni: Deželnih naklad oprosté se vsa ona poslopja in na isto dōbo, katera in kakor so oproščena v zmislu zakona z dnè 23. junija 1895. od hišnonajeminskega in hišnorazrednega davka.

Na to se je vršila razprava o odobrenju letošnjih volitev, o kateri poročamo na drugem mestu. Koncem seje se je odobril računski zaključek in proračun garancijskega zaklada dolenske železnice.

V tretji seji je katoliška stranka stavila podoben predlog, kakor narodna gledé pogodbe z Ogersko. To je seveda storila, ker jo je vspodbodla narodna stranka. Potem se je rešilo več računskih zaključkov in proračunov. Ko se je razpravljalo o proračunu prisilne delavnice, je po-

slanec Kalan tožil, da dela ljubljanskim obrtnikom prisilna delavnica konkurenco. Deželni odbornik Schaffer ga je pa poučil, da je slabo poučen, ker v prisilni delavnici se ne izvršuje nobeno obrtno delo za naročnike.

Pri proračunu o kmetijski šoli na Grmu sta poslanca Schweiger in Kalan grajala gospodarstvo pri tem zavodu. Posebno Kalan je pripovedoval, da sta v jednom letu poginili dve kravi. Predlagal je, da se ravnatelju Dolencu izreče graja.

Poslanec dr. Tavčar je omenil, da to, kar je navedel Kalan, se je bralo že v „Slovencu“, koj potem, ko je vodja Dolenc oglasil svojo kandidaturo za deželni zbor. Pričakovati je bilo, da se stvar sproži pri razpravi o proračunu, zato ni nihče o stvari povsem natančno poučen. Kalan je zahteval, naj poročevalec izreče vodji grajo. To je nepravilno, pa tudi sumljivo. Stranka, katera se je danes dvignila zoper vodjo, ni tako nepristranska, da bi se jej moglo verjeti; občinstvo bi koj uganilo, zakaj stranka ljubljenca več ne mara, ker je pri volitvah bil naš kandidat. Predno se vodja obsodi, se mora stvar preiskati, saj je mogoče, da je kdo drugi kriv. Kalan pač ni mož, da bi kdo že na njega besede mogel verjeti, da je stvar taka, kakor on trdi. Kolikor mi je znana stvar, ni vodja kriv. Jedna krava je poginila, ker se je na paši napela. Vodja vender ne more sam gnati živine na pašo. Na vsak način so na Grmu zapisniki, iz katerih se razvidi, kdo je kriv. Naj deželni odbor predloži akte, da se bo razvidel ves položaj. Govornik se je končno izrekel odločno zoper grajo, katero je zahteval Kalan, da naj jo izreče poročevalec.

Celo poročevalec poslanec Povše je moral reči, da Kalanov predlog ni umesten. Stvar se more presojeti, če se preišče. V četrti seji je vlada predložila nov stavbinski red za mesto Ljubljano.

Poslanec Hribar je potem utemeljeval svoj predlog o oproščenju davka v Ljubljani za tista poslopja, ki so se morala podreti in z nova zidati. Govornik pravi, da je velikanska škoda, katero je napravil potres. Iz početka ni nihče mislil, da je škoda tako velika, kakor se je izkazalo. Potrebna je izredna pomoč. Mesto ljubljansko se je oglasilo najprej pri državi, dotična prizadevanja so merila na to, da se popravi škoda. Dolžnost vlade bi bila pomagati v polni meri, ker človeški um še ni ničesar

našel, kar bi zamoglo obvarovati prebivalstvo pred posledicami potresa. Zavarovalnic zoper škodo po potresu še dolgo ne bo. Država ni dala take pomoči, kakor je bilo potrebno. Sočutje za Ljubljano in deželno je bilo jako veliko. Nasledek pogajanj glede podpore je zakon z dne 13. junija 1895, s katerim se dovoli mej drugim 25letno oprostitev davka za poslopja, katera se do tál poderó. Mesto je delalo na to, da bi se pomagalo povzdigniti iz razvalin, da bi bilo lepše, kakor prej. Zato se je delalo na raztegnitev oprostitev od davkov, katera koncesija pa se ni mogla doseči, pač pa je vlada dovolila za druga poslopja 18letno oprostitev; kot velika olajšava se je dovolilo finančnemu ministru dovoljevati primeren davčni odpust in davčno oprostitev. Vladna pomoč je povzdignila zavest prebivalstva, in to upa, da mu vlada še priskoči na pomoč. Ako je država toliko pomagla, potem je tudi dolžnost dežele, da priskoči na pomoč. Zbornica je že večkrat pomagala okrajem, prizadetim po elementarnih nezgodah, tako se je n. pr. samo pogorelcem dalo v treh letih 16.000 goldinarjev, ko so vendar zavarovalnice, kjer se je zavarovati zoper ogenj. Tem večja je dolžnost pomagati, kjer si ljudstvo ne more pomagati. Dežela je sicer veliko trpela vsled potresa, a kot skupina vseh prebivalcev mora zlasti ozir jemati na tiste, katerim je potres povzročil škodo. V izrednem zasedanju je deželni zbor apeloval na vlado, zatorej je

umestno, da zdaj sam kaj stori. Deželnemu zakladu bo res nekaj dohodkov odpadlo in to se bo morebiti precej čutilo, a gledati se mora tudi na davkoplačevalce. Ker se dá doklada na žgane pijače povišati, se lahko stori, kaj za tiste, katerim je potres povzročil škode. Po izvedbah pri finančnem ravnateljstvu znašal bode v Ljubljani v prvih petih letih ves odpis državnega davka 20.000 gld., deželne naklade bi se torej odpisalo 7000 gld. za daljših dvajset let bi znašal ves odpis največ 50.000 gld., deželne naklade bi se torej odpisalo 19.000 gld. Okraji: ljubljanska okolica, Vrhnika, Kamnik, Brdo, Kranj in Škofja Loka plačujejo hišnorazrednega davka 40.619 gld. 13¹/₂ kr. Če se vzame za najvišji znesek odpis ¹/₄ okroglo 1000 gld., izgubi dežela za dóbo 25 let 3800 gld. Ljubljana bo v bodočnosti, če si opomore, plačevala veliko več davkov ko doslej. V formalnem oziru predlagam, naj se predlog izroči finančnemu odseku. Se sprejme. — Potem se je rešil proračun učiteljskih pokojnin in nekaj prošenj.

V peti seji so se odobrili nekateri proračuni in računski zaključki in rešile nekatere prošnje. Poročujoč o prošnji zveze učiteljskih društev glede volilne pravice učiteljev, je predlagal poslanec Tavčar, naj se prošnja izroči deželnemu odboru z naročilom, da predloži načrt premembe občinskega volilnega reda v tem zmislu, da imajo vsi stalni učitelji volilno pravico, dočim se sedanje dotične določbe različno tolmačijo.

Politični pregled.

Deželni zbor češki. Nekaj ja kazalo, da se bode na Češkem dosegla neka sprava mej Čehi in Nemci. Jedva se je pa sešel deželni zbor, že se je pokazalo, da so to bile le prazne nade. Čehi so pač bili pripravljeni spraviti se, pa Nemci ne marajo za nobeno spravo. Čehi bi privolili v osnovo narodnih kurij v deželnem zboru, a zato zahtevajo, da se češčina prizna za popolno enakopravno v vseh deželah češke krone in pa, da se seveda rabi češki notranji uradni jezik. Nemci pa nočejo v to privoliti in zato so pa razmere mej Čehi in Nemci sedaj jako napete. Veleposestniki pa skušajo igrati nekako posredovalno vlogo. Včasih potegnejo s Čehi, navadno pa glasujejo z Nemci. Nemci so zahtevali, da se v vsak odsek voli tretjino Čehov, tretjino Nemcev in tretjino veleposestnikov. Čehi so zahtevali, da bi se v vsak odsek volil jeden Čeh več, ker imajo Čehi veliko večino v deželi, pa tudi v deželnem zboru in plačujejo večino davkov. Temu so se uprli Nemci in veleposestniki, in Čehi so v vseh odsekih ravno tako premalo zastopani, kakor so bili dosedaj. Ravno tako so veleposestniki podpirali predlog Nemcev o osnovi narodnih kurij. Osnovale bi se tri kurije: nemška, češka in veleposestniška. Iz vsake teh kurij bi se volilo jednako število članov v razne odseke. Glasovali so pa na drugi strani, da se izroči odseku predlog, naj se sklene adresa na cesarja glede državnega prava, dočim so Nemci hoteli ta predlog odkloniti. Veleposestniki so predlagali, naj se

na realkah in gimnazijah na Češkem vpelje drugi deželni jezik za obvezni predmet. Dosedaj se Čehom v srednjih šolah ni treba učiti nemščine, Nemcem pa ne češčine. To so vpeljale nemške vlade, da se Nemcem ni treba učiti češčine. Ko se pa zahteva vedno bolj znanje češčine, so Nemci sami na Moravskem sklenili v deželnem zboru, da je drugi deželni jezik obligaten. Na Češkem pa niso zadovoljni s tako uredbo, ker hočejo, da bi se v nekaterih okrajih, takoimenovanem nemškem ozemlju, ne potrebovalo znanje češčine, da bi v Hebu ali Podmoklem postal Nемеc lahko uradnik brez znanja češčine. Kakor hitro glasujejo, da bodi na nemških gimnazijah in realkah češčina obvezan jezik, priznajo, da je za češke Nemce češčina potrebna, a tega pa priznati nočejo.

Grof Thun, namestnik na Češkem, je že naznanil vladi, da odstopi. Ministerstvo je to ostavko z veseljem pozdravilo. Da je Thun odstopil, je vsekako zasluga Mladočehov.

V moravskem deželnem zboru predlagali so Čehi, naj se na brnski tehnični šoli upelje narodna enakopravnost in na Moravi osnuje češko vseučilišče. S tem pa so dregnili v sršenovo gnezdo. Nemški listi se ne morejo dovolj nahudovati zaradi te češke predrznosti. Začeli so zatorej pošiljati na deželni in državni zbor in do vlade prošnje za osnovo nemškega vseučilišča na Moravskem. S tem mislijo osnovo češkega vseučilišča

preprečiti. Nemško vseučilišče pa na Moravskem ni posebno potrebno, ker imajo Nemci v Avstriji, dasi jih je le 8 milijonov, 5 vseučilišč, 6 milijonov Čehov pa ima le jedno. Katoliška stranka je pa pri tej priliki pokazala svojo pravičnost. Začela je ruvati proti češkemu vseučilišču in potegovati se za nemško vseučilišče, trdeč, da bi za češko vseučilišče ne bilo dosti slušateljev. Da so to prazne marnje, bode vsakdo spoznal, če povemo, da so češke tri četrtine prebivalstva, in bi tudi češki dijaki iz Šlezije hodili na moravsko vseučilišče. Katoliška stranka ni Slovanom prijazna, to je res.

Sleški deželni zbor. Nemci so pokazali vso svojo brezozirnost v šleškem deželnem zboru. V noben odsek niso volili nobenega slovanskega poslanca. To je pač v nebo kričeče, če se pomisli, da je večina dežele slovanska. Slovanski poslanci so videč, da nič ne dosežejo, ostavili deželni zbor. Seveda, dokler bodo tako ravnali Nemci s Slovani, potem ni nobena sprava mogoča.

Tirolskega deželnega zbora sej se Italijani ne udeležujejo, ker se ni ustreglo njih željam. Deželni glavar jih je pozval, da naj pridejo v zbor, a dobil je odgovor, da jih ne bode. Zato so se razveljavili njih mandati in bodo nove volitve.

Predarlškemu deželnemu zboru se je predložil načrt novega volilnega zakona, ki pa ni prenapačen, kajti z njim dobi volilno pravico skoro vsak davkoplačevalec, ker manj kot jeden goldinar malo kdo davka plačuje. Dala se bode tudi volilna pravica vsem začasno nastavljenim

učiteljem in duhovnikom, ki je sedaj še nimajo. Predarlici so se pokazali s svojo volilno reformo svobodoljubnejše, nego Korošci, četudi ne veljajo za liberalce.

Petindvajsetletnica osnove nemške države se slavi te dni in to ne le v Nemčiji, temveč tudi mej avstrijskimi Nemci, ki ne morejo pričakati dne, da se polovica Avstrije priklopi Nemčiji. Vse njih obnašanje je tako, kakor bi ne bil njih vladar na Dunaju, ampak v Berlinu.

Italijani imajo še vedno vojno v Afriki z Abesinci. Poslednji čas je bilo več bojov. Italijanska poročila so pa tako zmedena, da ni moč vedeti, kdo je bil zmagal, kdo pa tepen.

Mej Nemčijo in Anglijo so malo napete razmere, četudi je cesar Viljem unuk angleške cesarice. V južni Afriki je republika Transvaal, v kateri je mnogo zlata. Angleži so se je poskusili polastiti, in sicer na precej zvit način. Uradnik neke angleške kolonijalne družbe je, kakor se zatrjuje, zbral več vojakov in z njimi udril v to republiko. Transvaalci so pa njegove vojake dobro naklestili, njega pa vjeli. V Transvaalu je več Nemcev in za te se zanima cesar Viljem. Brzobjavno je Transvaalcem čestital k zmagi in dal razumeti, da Nemčija ne bode pripustila, da bi jih Angleži pozobali. To je pa Angleže močno razburilo. V Londonu so nekaterim nemškim trgovcem pobili prodajalnična okna, in angleški listi so se grozno jezili in pretili Nemcem, do vojne pa seveda ne pride.

Dopisi.

Iz Blejske okolice, 1. januarja t. l. [Izv. dop.] Katoliška stranka je na Bledu imela shod dné 3. februarja l. 1895. Na tem shodu se je veliko obetalo, med družim tudi prostost paše po gozdih kranjske obrtne družbe. Te gozde je pa kupil c. kr. erar, in to „dobro“ (?) delo si tudi katoliška stranka pripisuje. Leta 1895. so nas šele hudo prijemale, nekateri so več plačali kakor bi bili živino na drugo planino dali na pašo, pa še gozdarji so nam pastirje brcali in topli. Pri zadnjem plačevanju se je okrajni komisar izjavil, da vas bomo drugo leto bolje prijeli, da ne boste živine bolje varovali. Zato opomnim vse konservativne poslance, posebno g. župnika Ažmana iz Gorjan in g. Povšeta, naj se spomnijo svoje obljube. Če je pa g. Ažmanu kaj za reveže, pa Bog varuj, da bi žito podražil, kakor se je nekje izrazil.

Iz Petrove Vasi, pri Črnomlju. 8. januarja t. l. [Izv. dop.] Imeli smo 6. t. m. volitev zastopnikov v našo županijo. Vršile so se, kaj bi rekel, po redu. Za župana izvoljen je skoraj enoglasno posestnik Janez Gerzin in svetovalci so mu Jakob Ivec in Matija Grahek. Veseli nas, da se je županija povrnila zopet v isto hišo, iz katere so sloveli dostojni zastopniki naše občine mnoga leta. Tako je bil oče našega izvoljenega, ranjki Janez Gerzin z dušo in telesom za našo občino, zidati nam je dal šolo ob času štiridesetletnice našega presvitlega ce-

sarja Franc Josipa I., katerega napis tudi ima ta šola. Ranjki Janez prizadeval si je tudi popraviti našo podružnico, tako, da samo duhovnika manjka in imeli bi farno cerkev. Posebno pa zaupamo na našega novoizvoljenega župana, kajti on je izurjen mož in umen kmetovalec. Ta silno vzgleden mož nam je dal upanje na novo trtovanje, kajti dal je prekopati veliko oralov ter posadil nam nove ameriške trte ter požlahtnil jih z našimi trtami. Ta mladi mož podal se je na svoje troške v Bizeljsko in se tam prepričal o novem trtovanju. Za njim napredujejo tudi drugi mejaši uže zapuščene Ručeske in Jemiške vinske gore, tako, da se bodo v dveh letih zopet vzdigale košate vinske gore proti vsemogočnemu Stvarniku, da vsliši naše vpitje za vinsko kapljico, katera nas bode rešila marsikaterih nadlog, kajti inace ni mogoče napredovati našim kmetovalcem. Vinček bode dal našemu neutrudljivemu kmetovalcu zopet kak vinar, da bode zamogel odrajtovati naložene mu davke. Silno želimo tudi potrebno železnico, uže merjeno v proggi proti Črnomlju, da se nam približajo kakšne tovarne (fabrike), da bode mogoče tudi našim fantom zaslužiti potreben krajcar in da se jim izbije iz glave misel, seliti se v daljno Ameriko, iz katere se malokdo vrača nazaj. Prosimo torej pri tej priliki našega župana, da poprosi našega deželnega poslanca v današnjem deželnem zboru,

da nam pridobi podporo, kajti inace ne more več izhajati naš kmet Bele Krajine. Uljudno vabimo tudi našega kmetijskega popotovalca, da ogleda naše trtno napredovanje Ručeske vinske gore in s svojim svetom pomnoži napre-

dovanje naših vinščakov in da bi dobili zdatno podporo c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani, kajti naši mejaši si ne morejo pravilno prekopati brez denarnih troškov svojega uže davno umrlega trtja.

Slovenske in slovanske vesti.

(„Slovensko društvo“ v Ljubljani) prosi svoje vnanje ude, da naj blagovolijo poslati zapadlo in letošnjo udnino naravnost „Narodni tiskarni“.

(Dr. Mihael Klaić †.) Dne 4. t. m. je smrt pokosila glavarja dalmatinskega, velikega hrvatskega rodoljuba in načelnika hrvatsko-slovenskega kluba, gosp. dra. Mihaela Klaića. Pokojnik je bil rojen leta 1829. v Dubrovniku, šolal se je pa v italijanskih šolah, ker so se bili njegovi stariši preselili v Livorno. Na vseučilišču v Padovi se je učil matematičnih ved in stavbarstva in dobil doktorstvo matematičnega oddelka. Po dovršenih študijah je napravil profesorski izpit in postal profesor na gimnazij v Zadru. Ko se je začela ustavna doba, jel se je udeleževati političnega življenja in buditi narod k zavednosti. Bil je deželni poslanec in je ustanovil hrvatski časopis „Narodni List“. Zaradi svojega delovanja je izgubil državno službo leta 1863. Čez dve leti je bil zopet poklican v državno službo kot deželni nadzornik. Pod Slovanom nasprotnim meščanskim ministerstvom se je državni službi odpovedal in od tega časa se je pečal jedino s politiko. Postal je deželni odbornik in državni poslanec. V državnem zboru je bil podpredsednik Hohenwartovega kluba in vedno v prijateljski zvezi s slovenskimi poslanci. Ko se je osnovala koalicija, je izstopil iz Hohenwartovega kluba, ker mu slovansko srce ni dopuščalo, da bi podpiral Slovanom nasprotno vlado. Osnoval je hrvatsko-slovenski klub, kateremu je bil načelnik. Sedanja vlada ga je imenovala deželnim glavarjem, a ni mu bilo dano na novem mestu posvečevati svojih močij v blagor deželi in narodu.

(Čedalje lepše!) Iz Šent Jerneja se piše: Naš župnik gospod Fettich-Frankheim še zdaj ne more pozabiti, da je bil pri volitvi volilnih mož za deželni zbor skoraj popolnoma tepen. Zapomnil si je namreč one, ki niso hoteli po njegovem ukazu glasovati in zdaj je takoga, ki je prišel k njemu za Božič k spovedi, vprašal, če je bil tudi „proti njemu“. Rekel mu je, da je tudi to greh. Ali naglavni, smrtni ali le manjši greh, ki v vice spravlja, tega ni povedal. Prijatelji našega ljudstva, naredite si sami k temu komentar! Ljudje se že ozbilno jezé na take „Kristusove namestnike“ in nekateri se bodo rajši spovedovali v Krškem ali v Novem Mestu pri oo. kapucinih ali frančiškanih, četudi je dolga pot. Prav imajo, mej ozidjem teh samostanov vlada mir, človekoljubje, ne pa strast.

(Koroški deželni zbor) je že v začetku pokazal svojo brezozirnost, vodje koroških Slovencev, gosp. Einspielerja, ni volil v noben odsek, družega slovenskega poslanca pa v dva manj važna odseka. Deželni odbor mu je predložil načrt novega volilnega zakona. Po tem volil-

nem zakonu bi v mestih dobil volilno pravico, kdor plačuje le kak neposreden davek, na kmetih bi pa volil le tisti, ki pet goldinarjev davka plačuje. Nemci se bojé, da bi več Slovencev prišlo v zbor, ako bi se volilna pravica razširila tudi v kmetskih občinah.

(Iz Ormoža) se piše: Na Humu so pri občinskih volitvah meseca maja lanskega leta v vseh treh razredih zmagali odločni Slovenci. Prišlo je takrat na volišče tudi nekoliko z nemčurske strani našuntanih in gospodstvaljnih nasprotnikov, ki pa so pri volitvi in še potem z nemško pritožbo pri c. kr. namestnji popolnoma pogoreli. Dne 2. t. m. so vsi izvoljeni odborniki izvolili za občinskega predstojnika gospoda Martina Januša že v šestokrat in soglasno. S to izvolitvijo gospoda Januša lahko vidi, da ima zaupanje vsega zastopa in vseh odličnih volilcev. Čast vsem, ki se zavedajo pametno svoje dolžnosti. Občinska svetovalca in odborniki so večinoma prejšnji.

(Tržaški magistrat in ravnopravnost.) Odvetnik dr. Gregorin v Trstu je dobil od tržaškega magistrata v neki stvari italijanski pisan odlok. Pritožil se je na namestništvo in to je naročilo magistratu, naj izda dotični odlok v slovenskem jeziku. Municipalna delegacija se je seveda pritožila na ministerstvo, a ker ni tam nič opravila, ker je ministerstvo potrdilo namestniško naročilo, je delegacija sklenila, da se nikakor ne udá ministerski razsodbi in da bode tudi v bodoče vse spise reševala jedino v laškem jeziku.

(Deželni zbor tržaški.) Letos ni Slovencev v tržaškem deželnem zboru. Naznanili so deželnemu glavarju, da ne pridejo, ker niso varni pred zasmehovanjem galerije in se jim ne varuje svoboda govora. Sporočili so to tudi grofu Badeniju na Dunaj. Vlada pa menda noče ničesar storiti, da bi se zboljšale za Slovence razmere v Trstu.

(Deželni zbor goriški) je do sedaj imel še jako malo sej. Jeden mandat je izpraznjen in Slovenci imajo jeden glas večine. Deželni glavar pa noče sklicavati sej, dokler se ne izvrši dopolnilna volitev, ki se je nemudoma razpisala in se vrši te dni. Ko so se dne 9. t. m. čitale nekatere slovenske interpelacije, so Italijani ostavili dvorano.

(V goriški deželni šolski svet) je izvoljen deželni poslanec dr. Tuma. Značaj dr. Tume je porok, da slovenski zastopnik v toli važnem deželnem šolskem svetu ne bo več igral tako klaverne uloge, kakor doslej.

(V istrskem deželnem zboru) vladajo čudne razmere. Grof Badeni je bil naročil namestniku Rinaldiniju, da naj gre sam v Poreč in naj strogo varuje narodno

jednakopravnost v deželnem zboru. Vzame naj tudi s seboj slovanskega hitropisca (stenografa), da bode zapisaval slovanske govore. Vse predloge naj pa vlada v obeh deželnih jezikih predloži deželnemu zboru. Rinaldini je šel v Poreč, a ondu ni pokazal iste odločnosti, kakor bi bilo želeli. Ko je Rinaldini pri otvorjenju deželnega zbora spregovoril nekaj hrvatskih besed, so Italijani silno mrmrali. Deželni glavar je govoril jedino italijanski, dasi je obljubil vladi, predno je bil imenovan, da bode spoštoval narodno enakopravnost. Ko je govoril namestnik deželnega glavarja dr. Stanger v italijanščini in potem v slovanščini, nastal je v zbornici velik hrup. Italijani so proti temu naglašali, da se bodo postavili strogo na stališče, da se ima v deželnem zboru jedino italijanski razpravljati. Slovanskega stenografa, katerega je namestnik s seboj pripeljal, je deželni glavar spodil iz zbornice. Da bi se od deželnozbornskega predsedstva ne slišala nobena slovanska beseda, so Italijani sklenili, da ne sme deželni glavar nikdar odstopiti predsedstva svojemu namestniku. Ko je deželni glavar sporočil, sklep deželnega zbora,

da je jedino italijanščina poslovni jezik deželnega zbora, ni dobil Najvišjega potrdila, večina te stvari ni jednostavno vzela na znanje, temveč stvar izročila odseku, da premisli, kaj je storiti. Ne vemo, kaj mislijo Italijani, a mogoče je, da ta sklep zopet obnové. Italijani so zaradi tega tako prevzetni, ker jim nobena vlada ne pokaže dovolj odločnosti.

(„Domača vzgoja.“) Slovenskim materam, vzgojiteljicam, učiteljicam, vzgojiteljem in učiteljem po najboljših virih spisal Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Izdalo in založilo društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani. Cena 1 gld. To knjigo moremo z vsem prepričanjem priporočati vsem, ki se imajo baviti z vzgojo otrok. Domača vzgoja je odločilnega pomena, brez nje tudi šola dosti ne doseže. Žal, da se včasih preveč pozabi in zanemarja, mnogi stariši in vzgojitelji pa tudi ne vedó, kako postopati. Tem bode ta knjiga dobro došla, kajti v njej je natanko in lahko umljivo povedano vse, kar se tiče telesne in duševne vzgoje. Zlasti slovenske matere posezajte po tej knjigi.

Razne vesti.

(Državno podporo) v znesku 2086 gld. je dovolilo poljedelsko ministerstvo za napravo vodovoda v občini Selce pri Postojini. Prvotno je bilo dovolilo 1800 gld. pa ta znesek povečalo, ker se je načrt premenil.

(Stedryjev morilec?) V Celju je neki hlapec v preiskovalnem zaporu, o katerem se sodi, da je morilec Stedryjev. Bil je namreč v prijateljski zvezi z znanim Permetom, ki je izvršil grozne umore v Trojanah in na Ločici. Ta hlapec je bil v Ljubljani in delal vsak dan na Grumnikovem dvorišču, od koder se je prišlo v Stedryjevo stanovanje. Po tem Stedryjevem umoru je odšel iz Ljubljane. Govorilo se je, da je šel v Ameriko, kar pa ni bilo res. Več okoliščin kaže, da bi on bil umoril Stedryja.

(Težka telesna poškodba.) Delavec Janez Modic iz Bresta je hotel v soboto dne 11. t. m. zvečer prenočiti v hlevu posestnika Janeza Šarca na Cesti v mestni log v Ljubljani. Ker pa sta mu posestnik in hlapec njegov M. Zdešar to zabranila, vzel je Modic vozni „dritelec“ ter prizadejal ž njim hlapcu lahke, gospodarju pa težke poškodbe. Šarca morali so prepeljati v deželno bolnico.

(Nezgode.) Ljubljanski postopač in žganjar Andrej Selan sedel je v neki žganjariji v Mostah ter se „ta kratkega“ navžil tako, da ni mogel v Ljubljano nazaj. Prikolovratil je do neke šupe, kjer se je ulegel v listji. Drugi dan našli so Selana mrtvega. Priletni mož je bil v listju zmrznil. — Zadušili so se štirji otroci v stražnici pri Leitersbergerjevem tunelu poleg Maribora. Bili so sami doma, ko so začele neke cunje goreti. Soba se je napolnila z dimom in otroci so se zadušili.

(Tatvine.) K starinarici Naglas na sv. Jakoba nabrežji v Ljubljani prinesel je 12. t. m. vojak 27. pešpolka Janez Dragar ponošene čevlje, češ, naj mu dá zanje, kolikor misli, da so vredni. Hči starinarice, ki je bila sama doma, ni imela drobiža in je šla torej k sosedu menjat petak. Vrnivši se v prodajalnico, opazi, da je vojak, ki je bil sam ostal v sobi, ravno jemal denar iz miznice in da je bil tudi že vzel s stene zlato žepno uro z verižico. Vsled vpitja hčeri Naglasove zbežal je vojak

proti Staremu trgu, kjer se je stražniku Hercogu in delavcu Lovrencu Erženu posrečilo, vloviti ga v Ničmanovi hiši. Bežeč vrgel je vojak čevlje, katere je nameraval prodati, v Ljublanico. Aretovanega vojaka izročila je policija vojaški patroli. — V skladišču pekarice Ivane Potočnik na sv. Petra cesti je bila 13. t. m. ob 6. uri zjutraj zasačena neka ženska, ko je kradla moko in druge v skladišču nahajajoče stvari. V košarici, katero je tatica imela pri sebi, našle so se tudi rjuhe in drugo brez dvojbe ukradeno perilo. Tatica pravi, da jej je ime Neža Prešeren. Zaradi tatvine je bila že trikrat kaznovana. — Kakor je našim čitateljem znano, izginil je bil nekega dne meseca oktobra tukajšnjemu odvetniku g. dru. Hudniku v njegovi pisarni tisočak. Sum, kdo je tisočak ukradel, letel je na pisarja Josipa Carlja, ki je tisočak kazal nekaterim znanim osebam; a ko je bil Carlj v Št. Petru prijet, ni se našel denar pri njem in tudi hišna preiskava je bila brezuspešna. Porotno sodišče obsodilo je Carlja na pet let težke ječe, a kje je ukradeni tisočak, to se ni dalo dognati. Te dni odpeljan je bil Carlj od tod v mariborsko kaznilnico, kjer ima prestati prisojeno mu kazen. A predno so Carlja odvedli v Maribor, dobil je gospod dr. Hudnik ukraden tisočak nazaj. Po izpovedbi žene Carljeve obiskala je le-ta pred odhodom svojega moža v ječi; ko sta bila trenutek sama, stisnil jej je baje mož v roko papirček, v katerem je našla zavit tisočak. Dne 2. t. m. izročila je žena tisočak zagovorniku svojega moža dru. Tavčarju, ta pa dru. Hudniku.

(Koliko stane vsak šolar v Avstriji.) Glasom ravnokar izdanih šolskostatističnih podatkov stane vsak šolar (obiskovalec ljudske ali meščanske šole) dotično kronovino: na Dolenjem Avstrijskem 20 gld., na Češkem 15 gld., na Moravskem 14 gld., na Solnograškem 14 gld., na Gorenjem Avstrijskem 14 gld., v Šleziji 14 gld., na Štajerskem in na Koroškem 12 gld., na Tirolskem in nu Primorskem 11 gld., na Kranjskem 8 gld., v Dalmaciji 7 gld., v Gališki in v Bukovini 6 gld. Zato pa je na Dolenjem Avstrijskem le 6·2% analfabetov, na Gališkem pa 60%; vseh ljudskih šol je 17.735, šolarjev 3.131.800.

Poučne stvari.

Kobilarna v Lipici.

Priobčil dr. Slanc.

Na Slovenskem je konjereja precejšnja. Morebiti ustrežem bralcem „Rodoljuba“, ako jim podam nekaj črtic o najznamenitejši avstrijski kobilarni v Lipici na Krasu.

To kobilarno je ustanovil leta 1580. nadvojvoda Karol in je zdaj last našega cesarskega dvora. Posestvo, na katerem se ta kobilarna nahaja, leži jedno in pol ure vožnje od Trsta. Poslopja, v katerih je nastanjena kobilarna v Lipici, so obdana po hrastovih hostah in okoli je mej kamenjem dosti pašnikov ter manjših travnikov. Ali na teh pašnikih in travnikih raste najboljša trava in tla so trda. Dasi tudi tukaj brije včasih huda burja in ni dosti vode, leži Lipica bolj v zatišji host in hribov in nekaj je kapnjenic in luž, ki dajejo dobro pitno vodo. Na teh trdih tleh pri najbolji krmi in v prav toplem obnebu mora dober konj vzrasti. In videl sem v Lipici kobile, kakor jih je redkokrat kje napreženih videti.

V kobilarni v Lipici je sedaj 80 kobil v dveh velikih hlevih. V decembru te kobile že mladijo. Našel sem že več po tri tedne starih žrebet. Kobile so v hlevih celó proste z žrebeti vred. Barve so sivkaste. Le štiri so rjave in te so z Madjarskega prišle. Visoke so Lipičanke 15 do 15 in pol pesti. Ni bolj pohlevne živali najti, kakor so te Lipičanke. Brez skrbi sem hodil mej njimi okoli, ne jedna ni dala kakega znamenja, da jej to ni všeč. Pa kake lepe rasti so te kobile! Majhna koščena glava, široko čelo, velike ven stoječe oči, majhna ušesa, kratek močan pripognjen vrat, lepa tanka griva na njem, globoka močna prsa, pleča močna (morebiti premočna in malo prekratka), hrbet močan, širok in tiščine zaprte, rebra močno okrogla, krupa je močna, široka in lep košat rep visoko nataknen.

Te kobile so, kakor morajo za žrebetanje biti, globoke. Noge njih so kratke, suhe in močne, z močnimi žilami. Zadnje noge imajo posebno močna kolena, prav kratek bicelj in vse noge lepe zdrave rogove. Te kobile stojé ko miza ravno. Na nogah teh kobil se ne najde nobenega znamenja bolezní. Te živali so ješčé, pohlevne, pametne, hitre in neznansko strpljive. Do dobra zraščene so šele s sedmim letom ali strpijo pa tudi dolgo — do 25. leta. Če tekó, prednje noge visoko vzdigujejo.

Pravo veselje je, gledati ta živinčeta. Vsak dan jih gonijo na izprehod po 20 vkup. Hodijo na izprehod celo prosto in bolj mirno, kakor naša goveja živina. Dasi breje, ne črtijo se mej sabo. Teh 80 kobil v Lipici nič ne dela. One so le za žrebetarenje. Krmo dobijo, kakor je nikjer pri nas goveja živina ne dobi. Ko oves dobé, se privežejo. Vsaka vé, kje je pri jaslih njeno stališče in ob 11. uri dopoldne so se vse postavile k jaslim in tedaj so se vidile velike črne oči teh živali in lepe glave še lepše, ker so živo gledale proti vratom, skozi katera se jim je prinesel oves.

In žrebeta! Komaj tri tedne staro žrebe pa je pohlevno, ko mati. To se valja v listju in slami ter zopet dvigne in postavlja, kakor bi imelo vse pravice v hlevu! Že žrebeta kažejo vse vrline in lepote tega lipičanskega plemena. Po 25 kobil in več žrebet vkup je v jednom hlevu ali ne zgodi se nič hudega, ker so vse te kobile prepohlevne.

Vrata hlevov so po dnevi, tudi zdaj, ko je tudi v Lipici bolj hladno vreme, odprta in le zarantana. Kobile gledajo pri odprtih vratih čez rante ven. Vodstvo te kobilarne živali proti mrzlemu zraku dosti ne varuje,

skrbi se le za to, da niso na prepihu. Na izprehod gredo proste, brez odej. Tako se vtrjujejo in so tedaj zmiraž zdrave.

Hlevi, v katerih se te kobile nahajajo, so visoki, prostorni in imajo dosti svetlobe in ilovnata tla. Snažni so, kakor snažne sobe.

(Konec prihodnjič.)

Občinske pečnice.

V dosti krajih naše slovenske domovine je pomanjkanje kurjave — drv v kmetijskih in nekmetskih gospodarstvih. Tako v Istri, na Goriškem, posebno po Krasu, v Vipavski dolini i. t. d. V dosti občinah naštetih krajev imajo danes že tako malo drv, da komaj za kuho in peko kruha zadostujejo. Da bi si ljudje tudi svoja stanovanja v mrzlih zimskih dnevih, posebno kadar burja prav divja, s kurjenjem segrevali, tega nimajo. Še celo premožnejši ljudje imajo navadno le po jedno sobico zakurjeno, to je tisto, v kateri obedujejo. Da bi si pa tudi spalne sobe s kurjenjem segrevali, to ni običajno. Navadno to niti mogoče ni, ker po sobah niti peči nimajo. Navadni kmet pa razen krušne peči nikake druge v svoji hiši ne pozna. Dokler se na ognjišču kuha, stiskajo se ljudje na ognjišnih klopeh okoli ognja, kjer jih od spredaj peče, po hrbtu pa mrazi in zebe.

In še žalostnejša, kakor sedanost, bode v takih krajih glede kurjave bližnja bodočnost. Res je sicer, da se marsikje po takih lesa revnih krajih pridno pogozduje. Ali pri vsem tem je letna množina porabljené kurjave veliko večja, kakor pa letni prirastek. In čestokrat se pa sliši po takih krajih gospodarje tarnati: za božjo voljo, kaj bode čez 30 ali 50 let, ko bodemo ob vso kurjavo. In vendar bi se dalo ravno po takih lesa revnih krajih vsako leto kaj dosti kurjave prihraniti. To pred vsem s tem, ako bi hoteli ljudje posnemati v tem oziru kmetске in nekmetske prebivalce naših lesa še bogatih krajev. Po Gorenjskem, Dolenjskem, Štajerskem, Koroškem vidimo, da imajo po vseh hišah zraven kuhinje sobo, prevedeno z veliko lončeno pečjo. V teh pečeh pečejo kruh skozi celo leto — kar je v poletnem času res nekoliko neprijetno, pa saj se dadó okna in vrata odpreti — v zimskem času pa tudi kuhajo v njih. Ljudje si prihranijo s tem, da v zimskem času v pečeh tudi kuhajo ter ne le kruh pečejo, kaj dosti kurjave. Vrhu tega imajo pa tudi skozi celo zimo prijetno gorko sobo, v kateri lahko marsikatero domače delo opravljajo. — Da bi zmrzovali okoli ognjišč, kakor je to po Vipavi, po Krasu i. t. d. običajno, jim ni sila. Neprimerno veliko več kurjave prihranili bi si pa po lesa revnih krajih ljudje prav lahko, ako bi si napravili občinske krušne peči ali občinske pečnice. Ako potuje človek po lesa revnih krajih Nemčije, Češke, Ogerske i. t. d., najde skoro v sleherni vasi, trgu, dà, še celo po manjših mestih občinske pečnice. V takih pečnicah pekó vsi občani skupno svoj kruh, in po različnih ureditvah. Po nekaterih občinah je upeljano, da ima kdo pečnico od občine v najemu ali pa brezplačno prepuščeno. Dotični si mora sam kurjavo preskrbeti, sam pečnico kuriti in kruh peči. Za kruh, katerega speče, pa dobi od občanov gotovo plačo od hlebca. Plača znaša pa povsod tako malo, da se nikomur ne izplača, doma kruh peči, ampak le zamesi se ga doma. Po družih občinah imajo zopet to upeljavo, da občani k občinski pečnici gotovo množino kurjave napeljejo, in človek, kateri je od občine posebej oškodovan, v gotovih dneh pečnico kuri ter doneseni kruh speče, ne da bi se mu za to kaj posebej plačalo. Prvi način, upeljan je navadno po večjih

občinah, kakor po prav velikih vaseh, trgih in malih mestih, drugi pa po manjših občinah. V kolikor je pisatelju teh vrstic znano, obstoji občinska pečnica prve vrste že od nekdanj v Novem Mestu na Dolenjskem. In Novomeščani, posebno revnejši, so ž njo prav zadovoljni, ker imajo priložnost, prav dober in tečen domač kruh uživati in to po ceni.

Tukaj sprožena stvar je gotovo vsega pomisleka vredna in priporočamo jo torej najboljšemu preudarku našim kmetskim in nekmetkim gospodarjem. Združitev je povsod koristna, tako tudi v tem. Res, da se naši peki, kateri so se tudi že po prav malih vaseh naselili, s to mislijo nič kaj zadovoljne čutili ne bodo. Da pri tem ne gre pozabiti pregovora, ki veli, da si je vsak sam sebi najbližnji sosed, mora vsak vedeti.

Delavske raznoterosti.

(Ljubljanski knezoškof in slovenski delavci) Pri novoletnem vsprejemu je knezoškof Jakob Missia priporočal duhovščini, da naj stopi v tesnejšo zvezo z delavci, da se naš narod ne navzame nevarnih socialističnih idej. Škof se pač moti, če misli, da se bodo delavci dali dolgo voditi od duhovščine. Baš razširjenje tako imenovanega krščanskega socializma najbolje pripravlja pot socialnim demokratom. Gospodje se bodo že prepričali, da ne bodo mogli ukrotiti duhov, katere sedaj kličejo. Dunajska „Arbeiterzeitung“ sama pravi, da krščanski socialisti delajo za socialne demokrate. Če bodo morda ljudje kedaj stegovali roke po cerkvenem premoženju, naj se nikar ne pritežujejo, ker jih bude le njih politika do tega pripeljala.

(Anarhistična.) V Celovcu so zaprli stavca Löscherja zaradi nekega anarhističnega pisma. Löscher je delal v Kleinmayrovi tiskarni.

☞ Prihodnja številka „RODOLJUBA“ izide dne 1. februvarja 1896.

Loterijske srečke.

Dunaj, dné 11. januarja:	82, 50, 76, 38, 62.
Gradec, dné 11. januarja:	80, 3, 6, 34, 35.
Trst, dné 4. januarja:	82, 23, 66, 20, 15.
Brno, dné 15. januarja:	51, 72, 35, 75, 67.

Peregrin Kajzelj

Stari trg št. 13 (2-1)

priporočam slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini svojo bogato zalogo

lestencev, oljnatih podob, zrcal,

kakor tudi vse v njegovo stroko spadajoče predmete na pr. stekleno, porcelanasto belo in rujavo prsteno blago, raznovrstne svetilnice viseče in stoječe,

Hermanove bliskovne svetilnice in prave kroglaste cilindre „Patent Marian“, katere imam samo jaz v zalogi za Kranjsko.

☞ Prevzemam tudi vsa steklarska dela pri stavbah ter jamčim za solidno in točno postrežbo. ☞

Tržne cene v Ljubljani

15. januarja t. l.

	gl. kr.		gl. kr.
Pšenica, hktl.	7 80	Špeh povojen, kgr.	66
Rež, „	7 30	Surovo maslo, „	78
Ječmen, „	6 50	Jajce, jedno	3
Oves, „	6 80	Mleko, liter	10
Ajda, „	7 50	Goveje meso, kgr.	64
Proso, „	6 50	Telečje „ „	62
Koruza, „	5 50	Svinjsko „ „	58
Krompir, „	2 80	Koštrunovo „ „	40
Leča, „	12 —	Pišanec	55
Grah, „	12 —	Golob	17
Fižol, „	10 —	Seno, 100 kilo	2 50
Maslo, „ kgr.	88	Slama, „	2 70
Mast, „	70	Drva, trda, 4 metr.	7 60
Špeh svež „	62	„ mehka, 4 „	5 20

Kathreiner
KNEIPPOVA SLADNA KAVA

je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava

kavina pijača.

Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.

Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje z imenom.

Kathreiner

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni, ako se naroča po pošti. ☞

TRADEMARK.

SCHUTZMARKE

Najboljše kakovosti, blagodejen, ožvljavajoč, krepljen in zlasti sredstvo za vzbujanje teka je

Marijateljki likêr

1 steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld.
3 ducate steklenic 4 gld. 80 kr.

☞ Nadalje za želodec: ☞

Kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne krogljice čistijo želodec pri zabasanji, skazenem želodci. — Skatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami velja 1 gld. 5 kr.

☞ Za prsa: ☞

Zeliščni sok ali prsni sirop za odrasčene in otroke; raztvarja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

☞ Za trganje: ☞

Protinski ovet (Gichtgeist) lajša in preganja bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta našeta in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v

lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

(1-1)